

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงท่ามกลางการแข่งขันทั่วโลกที่รุนแรง แต่ละประเทศจำเป็นต้องพัฒนาประเทศให้ทันต่อสถานการณ์ทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ปัจจุบันสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ผลมาจากการส่งออกและกระแสการเปิดเสรีทางการค้ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น อีกทั้งยุคนี้ประเทศต่าง ๆ กำลังก้าวไปสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้น ประเทศไทยจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ทันต่อสถานการณ์ โดยเฉพาะสถานการณ์ประกอบที่ได้นำเทคโนโลยีและการบริหารจัดการสมัยใหม่มาเพื่อใช้สำหรับการดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายและบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ขณะเดียวกันผู้ประกอบการก็ต้องตระหนักถึงแรงงานที่เป็นกลไกการผลิตที่สำคัญและมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ

จากอดีตถึงปัจจุบันในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเฉพาะในช่วงหลังที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับมนุษย์ ความสำเร็จของแรงงานเป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยการผลิตที่มีความสำคัญอย่างมาก หากองค์กรใดมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ความสามารถก็ถือว่ามีความได้เปรียบ เพราะมนุษย์เป็นปัจจัยที่มีมูลค่าเพิ่ม แรงงานจึงมีความสำคัญในหลายด้าน (สุพรรณผายพิมพ์, 2550, น. 2) มีความเห็นดังต่อไปนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ การที่แรงงานเป็นปัจจัยหนึ่งในการขับเคลื่อนขององค์กรย่อมแสดงให้เห็นว่าแรงงานมีผลกระทบต่อการลงทุน การเพิ่มขึ้นของผลผลิต ตลาดแรงงานราคาสินค้า โอกาสที่จะทำให้ผู้ใช้แรงงานมีรายได้ และมีมาตรฐานการครองชีพที่ดีขึ้น

2. ด้านสังคม มีการบ่งชี้ว่าตามปกติมนุษย์จะมีการอยู่รวมกัน มีความสัมพันธ์กันที่ก่อให้เกิดความสำนึกและมีส่วนร่วมหรือปัญหาาร่วมกันจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม เพื่อรักษาประโยชน์ของตนเอง มีอำนาจในการเจรจาต่อรองที่เกิดจากการร่วมมืออย่างจริงจัง และทำกิจกรรมที่ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

3. ด้านการเมือง แรงงานมีบทบาทเสริมสร้างภาพทางการเมืองและมีบทบาทเสริมสร้างเสถียรภาพทางการเมืองทำให้ประเทศชาติมั่นคง แรงงานมีความพยายามที่จะมีสิทธิ

และมีส่วนร่วมด้วยตนเองมากขึ้น ทั้งในรูปการเจรจาต่อรอง การเสนอความเห็น ทำให้เห็นช่องว่างที่ลดลงของรัฐบาลและแรงงาน ซึ่งภาพของความสมานฉันท์และความร่วมมือชัดเจนขึ้น

จากความสำคัญของแรงงานดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ทุกด้านล้วนแต่มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกันทั้งสิ้น ดังนั้น แรงงานจึงจะต้องได้รับสิทธิด้านแรงงานและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายแรงงานที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน เพื่อคุ้มครองผู้ใช้แรงงานของประเทศอย่างเป็นทางการและมีประสิทธิภาพมากขึ้น สถานประกอบการที่มีนายจ้างและลูกจ้างจำนวนมากจึงต้องมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างกันกับพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานของประเทศไทยได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2541 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2551 เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน จากอดีตจนถึงปัจจุบันได้เกิดปัญหาต่าง ๆ เพราะสาเหตุมาจากการที่แรงงานในประเทศขาดความรู้และไม่เข้าใจในสิทธิที่พึงจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายแรงงาน จึงทำให้เกิดปัญหาการละเมิดสิทธิแรงงานและการละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎหมายแรงงานตลอดจนเกิดคดีการฟ้องร้องระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างเป็นจำนวนมาก

ข้อมูลการรวบรวมตัวเลขสถิติคดีของศาลแรงงานกลางของ (กระทรวงแรงงาน, 2552) ได้เปรียบเทียบจำนวนสถานประกอบการที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องในแต่ละขนาดสถานประกอบการกับสถานประกอบการที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกฎหมายทั้งหมด พบว่าสถานประกอบการที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกฎหมายมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ สถานประกอบการขนาด 10-19 คน ขนาด 20-49 คน และขนาด 1-4 คน โดยมีการปฏิบัติ ไม่ถูกต้องร้อยละ 28.21, 23.68 และ 21.56 ของสถานประกอบการที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องทั้งหมดตามลำดับ สำหรับสถานประกอบการที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานจำนวน 1,322 แห่ง ในประเด็นเรื่องที่ไม่ปฏิบัติไม่ถูกต้องได้แก่ ข้อบังคับ วันลา วันหยุด การจ่ายค่าจ้าง ฯลฯ พบว่ามีสถานประกอบการที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องรวม 12,778 แห่ง (เนื่องจากบางแห่งปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกฎหมายมากกว่า 1 เรื่อง) โดยสถานประกอบการที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องในเรื่องข้อบังคับในการทำงานมีมากที่สุดร้อยละ 30.70 (3,923 แห่ง) ได้แก่ การกำหนดวันหยุด เวลาทำงาน เวลาพัก ฯลฯ สำหรับเรื่องที่ไม่ปฏิบัติไม่ถูกต้อง 4 อันดับถัดมา ได้แก่ เรื่องการจ่ายค่าจ้าง 2,721 แห่ง (ร้อยละ 21.29) เรื่องการทำทะเบียนลูกจ้างทะเบียนเวลาทำงานและทะเบียนการจ่ายค่าจ้าง ซึ่งพบว่าไม่มีหรือไม่ถูกต้องตรงตามกฎหมายกำหนด โดยมีจำนวน 2,686 แห่ง (ร้อยละ 21.02) เรื่องสวัสดิการที่สถานประกอบการไม่จัดตามที่กฎหมายกำหนด 1,103 แห่ง (ร้อยละ 8.63) และเรื่องวันหยุด ได้แก่

วันหยุดประจำสัปดาห์ วันหยุดตามประเพณี และวันลาพักผ่อนประจำปี จำนวน 728 แห่ง (ร้อยละ 5.70)

นักศึกษาเป็นกำลังแรงงานที่สำคัญของประเทศชาติ ที่กำลังจะเข้าสู่ตลาดแรงงานในอนาคต และเป็นผู้ที่มีความสำคัญที่จะผลักดันให้เกิดการพัฒนาการรับรู้สิทธิด้านแรงงาน และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เพราะนักศึกษาคืออนาคตของชาติ หากได้รับการศึกษาที่ดีมีการพัฒนาการรับรู้อย่างต่อเนื่อง ย่อมสามารถลดปัญหาของสังคมและในทางกลับกันก็สามารถใช้ความรู้ความสามารถในการพัฒนาสังคมไทยต่อไปได้ และอาจช่วยให้เกิดการพัฒนาทางด้านแรงงานในประเทศไทยให้มีมาตรฐานสู่ระดับสากล ดังนั้นนักศึกษาจึงจำเป็นต้องรับรู้ถึงสิทธิแรงงานที่พึงจะได้รับ ความคุ้มครองตามกฎหมายแรงงาน เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการทำงาน ซึ่งจะช่วยให้ไม่ถูกละเมิดสิทธิแรงงานและไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้างหรือสถานประกอบการ เพราะถ้าแรงงานในประเทศมีการรับรู้และเข้าใจถึงสิทธิหน้าที่แรงงานของตนเองอย่างถูกต้องแล้ว อาจช่วยบรรเทาและลดความรุนแรงของปัญหาแรงงานที่เกิดขึ้นจากการละเมิดสิทธิแรงงานและการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายแรงงานให้มีจำนวนลดน้อยลง ทำให้เกิดความสมดุลในสังคมเพิ่มมากขึ้น

ในฐานะที่ผู้ศึกษาได้ศึกษาหลักสูตรพัฒนาแรงงานและสวัสดิการมหาดบัณฑิต จึงเห็นความสำคัญที่แรงงานในประเทศจำเป็นต้องมีการรับรู้และเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิทธิด้านแรงงานที่พึงได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายแรงงาน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “การรับรู้สิทธิแรงงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2551 ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ” ทั้งนี้เพื่อทราบการรับรู้สิทธิด้านแรงงานของนักศึกษาตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน ซึ่งผลจากการศึกษาในครั้งนี้ มหาวิทยาลัยสามารถนำไปใช้เพื่อวางแผนสำหรับจัดหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการรับรู้สิทธิแรงงานของนักศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางส่งเสริมความรู้ด้านสิทธิแรงงานตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานสำหรับนักศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์กับนักศึกษาที่จะก้าวออกสู่ตลาดแรงงานให้สามารถนำความรู้ไปใช้สำหรับการเลือกประกอบอาชีพที่ดีสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเป็นการส่งเสริมและพัฒนาทางด้านสิทธิแรงงานของประเทศไทยให้เป็นมาตรฐานสู่ระดับสากล ส่งผลที่ดีโดยรวมต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการรับรู้สิทธิด้านแรงงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2551 ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ
2. ศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้สิทธิด้านแรงงานของนักศึกษาก่อนการทำงาน เพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมและพัฒนาการรับรู้ด้านสิทธิแรงงานของนักศึกษา

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาการรับรู้สิทธิด้านแรงงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2551 ได้แก่ เวลาทำงาน วันหยุด ค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา สวัสดิการ ค่าชดเชย สัญญาจ้าง กฎระเบียบ และช่องทางการรับรู้
2. ขอบเขตด้านประชากร ในที่นี้คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ระดับอุดมศึกษา จากสถาบันการศึกษาของรัฐ 1 แห่ง

คำจำกัดความ (นิยามศัพท์)

สิทธิด้านแรงงาน ในที่นี้หมายถึง สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายแรงงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2551

การรับรู้สิทธิแรงงาน ในที่นี้หมายถึง การรับรู้สิทธิแรงงานตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2551 ได้แก่ เวลาทำงาน วันหยุด ค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา สวัสดิการ ค่าชดเชย สัญญาจ้าง กฎระเบียบ และช่องทางการรับรู้

นักศึกษา ในที่นี้หมายถึง ผู้ที่ศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 4 ระดับอุดมศึกษา จากสถาบันการศึกษาของรัฐ 1 แห่ง